

Het landelijk evenredigheidsstelsel met enkele aanpassingen, idealer

De uitspraak van het Constitutioneel Hof inzake art. 9 en 24 van onze Kiesregeling, de verschillende sessies waar terzake deskundigen daarna hun licht hierover lieten schijnen en alles wat dan te maken zou moeten hebben met wijzigingen in de Kiesregeling, het Kiesstelsel en de Grondwet, maar ook de aspiraties die leven bij een meerderheid van onze samenleving om te gaan naar een meer rechtvaardiger kiesstelsel, is ons ook niet ontgaan.

De discussie over het meest wenselijke kiesstelsel zal daarom gevoerd moeten worden. Daarbij zullen onder meer de volgende argumenten worden aangevoerd:

- Politiek moet persoonlijker worden. Kiezers willen vertrouwen hebben in de persoon van de kandidaat. Voor hun (her)verkiezing moeten kandidaten niet alleen afhankelijk zijn van hun partij maar vooral ook van hun kiezers. Zo kunnen kandidaten door kiezers worden afgerekend op hun parlementair werk maar ook hun handel en wandel. Bovendien is dat ook een stimulans voor hen om meer en beter verantwoording te kunnen afleggen als vertegenwoordigers van het volk. Een nieuw stelsel moet er voor zorgen dat kandidaten zelf kiezers achter zich weten te krijgen. Het aantal kandidaten met een persoonlijk kiezersmandaat moet toenemen.
- Kiezers hebben nu te veel het gevoel dat ze geen werkelijke keuze hebben. Een nieuw kiesstelsel moet er voor zorgen dat kiezers het gevoel krijgen dat hun stem er werkelijk toe doet.
- Omdat verreweg de meeste DNA leden niet zelf gekozen zijn, maar meeliften op de populariteit van hun lijsttrekker, is het parlement minder krachtig dan het zou kunnen. Daardoor biedt het te weinig tegenwicht tegen de regering en alles wat beter zou kunnen.
- Krachtige politieke partijen zijn in een democratie noodzakelijk. Een kiesstelsel dat meer dan nu de nadruk legt op het kiezen van betere personen dwingt partijen om meer aandacht aan hun kandidaatstelling te besteden. Dat kan leiden tot nieuw elan in partijen. Het parlement wordt meer aansprekend en zal kiezers meer betrekken bij politiekdebat en bij partijen die hebben gezorgd voor herkenbare betere kandidaten.
- Kandidaten die kunnen rekenen op de steun van de kiezers worden dan sneller gekozen op basis van de voorkeurstemmen die ze krijgen.

Vanwege het vorengenoemde constateren wij dat bij de komende verkiezingen wij beter richting een landelijke evenredigheidsstelsel moeten koersen. Dit stelsel is meer evenredig naarmate het aantal zetels dat partijen krijgen meer in overeenstemming is met het aantal stemmen dat ze hebben behaald. Bij een evenredigheidsstelsel wordt de zetelverdeling bepaald op basis van alle uitgebrachte, geldige stemmen.

Om een zetel te winnen moet een partij de kiesdeler halen. De kiesdeler is het totale aantal uitgebrachte geldige stemmen gedeeld door het aantal beschikbare zetels. Het hele land is één groot kiesdistrict en elke politieke partij dient één lijst in met kandidaten, totaal 51. Als blijkt dat er dan nog zetels resten dan gaan die naar de zetelhebbende partijen met de meeste reststemmen.

Uit hoofde van onze keuze voor het landelijk evenredigheidsstelsel, maar ook vanwege andersoortige uitgangspunten hieronder aangegeven, zouden mogelijk meerdere aanpassingen gepleegd kunnen worden in onze wetgeving op dit stuk.

Indachtig: ***een nieuwe kijk op de verdeling van zetels, wederom de invoering van pre-electorale combinatievorming, beter georganiseerde politieke partijen, het benoemen van een informateur alsmede een formateur, meer betrokkenheid van de kiezer bij de stembusgang om de toon te zetten voor de keus van hun presidents- en vice-presidentskandidaat, behoud gekozen parlementariers in DNA in stede van de overstap te maken het ministersambt te gaan bekleden, meer vrouwen en jongeren op de kandidatenlijst, hantering van dezelfde verdeling van districtskandidaten op de kandidatenlijst zoals nu, de verdeling van restzetels***, dit alles om wat meer rechtvaardigheid te brengen in ons democratisch gehalte, is datgene waaraan wij in dit stuk min of meer onze bijdrage hebben willen leveren.

In volgorde enige verdieping van de zojuist 9 voorgestelde aanpassingen:

1. ***Een nieuwe kijk op de verdeling van zetels.*** Als een partij na de verkiezingsuitslag vanwege de kiesdeler 10 zetels toegewezen krijgt zullen de 10 kandidaten met de meeste stemmen van deze partij gekozen zijn. Een voorbeeld: partij A heeft 108600 stemmen binnengebracht en de kiesdeler is 10001 dan zullen degene die op plek 2, 5, 8, 11, 13, 20, 26, 34, 39 en 49 de gekozenen zijn. Mocht deze partij een restzetel in de wacht slepen zal die naar de volgende kandidaat met de meeste stemmen gaan. Bij ons huidig stelsel zouden de nummers 1 tot en met 10 als parlementariers gekozen zijn. Met deze voorgestelde wijziging komt de volkswil beter tot haar recht i.p.v. een ondemocratische regel, de eersten in de rij. Er zijn meer voordelen hierbij: 1. Om op de kandidatenlijst te komen zullen degene die daartoe belangstelling hebben strijden om 1 van de 51 gelukkigen te kunnen zijn. 2. Men kan bij dit systeem op elke plek op de kandidatenlijst gekozen worden. 3. Alle 51 kandidaten gaan hard zwoegen om gekozen te worden. Bij ons huidig kiesstelsel zijn degenen die op niet-verkiesbare plaatsen staan geneigd minder hard hun best te doen tijdens de verkiezingscampagne. 4. Zijn het goede trekkers dan zullen 51 kandidaten de partij groter maken. Bij het huidig stelsel zullen meestal alleen degenen die op verkiesbare plaatsen zijn gekandideerd die trekkersfunctie vervullen;
2. ***Wederom de invoering van pre-electorale combinatievorming.*** Om te voorkomen dat bepaalde partijen vanwege het herzien van ons kiesstelsel bij de komende verkiezing niet meer die hoeveelheid zetels in de wacht zullen kunnen slepen zoals nu het geval is, kunnen bij de onderhandelingen voor een pre-electorale combinatievorming van politieke partijen deze combinatie meer zetels behalen waardoor zo een partij zich toch nog zou kunnen bevinden in een betere positie. Vandaar dat het wederom invoeren van pre-electorale combinatievorming deze partijen kan helpen om vanwege de gezamenlijke grootte een coalitiepartner te kunnen worden. Dus daardoor ook een betere onderhandelingspositie hebben. Immers combinatievorming kan vaak genoeg meer zetels binnen brengen dan als een kleine partij alleen de verkiezingen in zou gaan. Voorts wordt jouw kandidaat ook niet geregistreerd onder de naam van een andere partij (zie lijstverbinding ABOP en PL). Deze combinatievorming geeft daarom aan partijen ook een beter gevoel dan lijstverbinding;
3. ***Beter georganiseerde politieke partijen.*** Voor deelname aan de verkiezingen moeten bij het OKB c.q. het Centraal Hoofdstembureau o.m. de volgende zaken worden ingediend: a. de laatste gearresteerde notulen betreffende de verkiezingen van bestuur en de statutaire organen zoals is aangegeven in de Statuten alsook het Huishoudelijk Reglement van de partij, alsmede de namenlijst van de gekozenen. b. de authentieke financiële verslagen van de afgelopen jaren vanaf na de laatst gehouden parlementsverkiezing tot heden en ondertekend door de

penningmeester alsook de rest van het dagelijks bestuur van de partij. C. een authentieke kwitantie waaruit blijkt dat de partij een X bedrag heeft gestort om aan de verkiezingen te kunnen deelnemen. Dit bedrag zal natuurlijk door de regering vastgesteld worden. D. een document waaruit blijkt hoe de financiering van de politieke partijen is geschied i.h.b. de bijdragen van donateurs e.d.;

4. **Het benoemen van een informateur alsmede een formateur.** De partij of combinatie met de meeste stemmen c.q. zetels behaalt bij de verkiezingen moet een informateur en formateur benoemen die coalitievorming nagaat. Hierdoor wordt het mogelijk gedoe van ronselen, marginaal. De keuze en benoeming van het ministersteam geschiedt wel conform de huidige wetgeving en is dus een aangelegenheid van de gekozen president. De partij met de meeste zetels is hierdoor alvast in een sterkere positie een coalitiepartij te worden;
5. **Meer betrokkenheid van de kiezer bij de stembusgang om de toon te zetten voor de keus van hun presidents- en vice presidentskandidaat.** Voor alle deelnemende politieke partijen aan de verkiezingen geldt dat de nummer 1 en 2 op de kandidatenlijst wel de mogelijkheid bezit, om in DNA gekozen te worden tot president of vice president, waarbij verkiezing conform de huidige regels in het parlement plaatsvindt. Vormen meer politieke partijen een coalitie dan mogen de nummers 1 en 2 van die partijen indien zij niet voorgedragen worden tot president of vice president gekozen te worden, wel een ministerspost ambiëren. De overige gekozenen van de 49 kandidaten op de lijst blijven volksvertegenwoordiger indien zij zijn gekozen. Hierdoor kan de kiezer op die partij stemmen waar zij/hij denkt dat die presidents- eventueel vice presidentskandidaat voor hun de betere zou kunnen zijn al zou hun favoriete kandidaat op bijvoorbeeld nummer 13 zijn geplaatst. Zo kunnen partijen mogelijk ook ontdekken hoe het electoraat denkt over de keuze die de partij heeft gemaakt m.b.t. die 2 kandidaten op de positie 1 en 2. Mochten de kandidaten op deze 2 eerste posities niet de meeste stemmen behalen dan 1 of meer van de overige 49 van die partij, kan de partij andere kandidaten voordragen bij de verkiezing tot president en of vice-president in het parlement indien die partij zo een kandidaat mag voordragen, tenminste als de overige partijen in de coalitie zo een voordracht ook ondersteunen. Alleen in dat geval kan ook elke willekeurige gekozen DNA lid van die partij worden voorgedragen voor 1 van die 2 ambten. Voorts moet in een nieuw wetsartikel worden opgenomen dat de president en de vice-president na het vervullen van 2 aaneengesloten ambtstermijnen, gedurende 10 jaren niet herkiesbaar mogen zijn;
6. **Behoud gekozen parlementariërs in DNA in plaats van de overstap te maken het ministersambt te gaan bekleden.** Gekozen parlementariërs van een politieke partij mogen vanaf positie 3 naar boven geen afstand doen als assembleelid om in de ministerraad zitting te nemen behalve als deze nummers 1 en 2 van die partij niet de meeste stemmen heeft kunnen behalen. Hebben de kandidaten op de nummers 1 en 2 positie van een coalitiepartij niet de meeste stemmen en daardoor mogelijk ook niet worden voorgedragen om gekozen te worden tot president en vice-president, mag de partij hen dan wel voordragen voor een ministerspost. Dit geldt ook voor de overige kandidaten positie 1 en 2 van andere coalitiepartijen die wel de hoogste score hebben van de desbetreffende partij maar niet voorgedragen zijn voor de 2 hoogste posities. Dus gekozen DNA leden blijven functioneren als volksvertegenwoordigers, immers het kiezerspubliek gaat naar de stembus om eigenlijk hen te kiezen voor deze positie. M.a.w. alleen de gekozen DNA leden op de posities 1 en 2 kunnen door partijen voorgedragen worden om in de regering zitting

te kunnen nemen. Wel kunnen zij op de kandidatenlijst van een partij die na de verkiezingsuitslag niet gekozen zijn tot DNA lid wel het ambt van minister bekleden;

7. **Meer vrouwen en jongeren op de kandidatenlijst.** Om de visie van vrouwen en jongeren meer toegang in de wetgevende macht te doen laten plaatsvinden, moet worden opgenomen dat minstens een bepaald deel van de vrouwen (niet minder dan 30% of 40% bijvoorbeeld) op de kandidatenlijst zichtbaar moeten zijn. Tevens moeten jongeren in de leeftijdsklasse van 18 tot en met 21 jaar alsook 22 tot en met 30 jaar ook een plaats kunnen verwerven op de kandidatenlijst. Bijvoorbeeld niet minder dan 1 vrouw en 1 man in beide leeftijdsklassen. Met deze spreiding kunnen meer issues en gedachten, bovendien ook gedifferentieerd, naar binnensijpelen bij het maken van nieuwe wetten en het herzien van bestaande indien deze kandidaten ook werkelijk gekozen worden;
8. **Hantering van dezelfde verdeling van districts kandidaten op de kandidatenlijst zoals nu.** Het huidig aantal kandidaten per geografisch district (de 10 kiesdistricten bestaan dan niet meer), geslacht en leeftijd of datum moeten ook duidelijk herkenbaar op de stembiljetten af te lezen zijn. De huidige toewijzing voor wat de kandidaatstelling per district betreft blijft gehandhaafd, met dien verstande dat op het stembiljet men moet kunnen aflezen in welk district betrokkene is geregistreerd. Bijvoorbeeld van partij A plek 3. COR mevr. Vidya Ayodiar 19 en partij B plek 51. Para hr. Wilfred Bunlibi 60. In een legenda op het stembiljet moet worden aangegeven wat de afkortingen betekenen. In het eerste voorbeeld is de 3 de derde op de lijst van partij A, de afkorting COR betekent een kandidaat afkomstig van Coronie, aan mevr. herken je het geslacht, de juiste naam zoals het op het huidig stembiljet moet worden aangegeven hoort er natuurlijk ook bij en in dit voorbeeld is gekozen voor de leeftijd van 19 jaar i.p.v. de geboortedatum;
9. **De verdeling van restzetel(s).** De restzetels in het hiernavolgend voorbeeld worden als volgt verdeeld. V.b. 510.061 geldige stemmen zijn uitgebracht dus de kiesdeler is afgerond naar beneden 10.001, uitgaande van 51 beschikbare zetels. Als 3 partijen in dit voorbeeld aan de verkiezingen hebben deelgenomen zullen bij een verkiezingsuitslag voor partij A 108600 stemmen 10 zetels, partij B 189159 stemmen 18 zetels en partij C 212302 stemmen 21 zetels verdeeld worden. Volgens deze kiesdeler zijn opgeteld reeds 49 zetels verdeeld onder deze 3 partijen en tegelijk ook toegewezen aan de kandidaten die de meeste stemmen per partij hebben gehaald, waardoor 2 restzetels overblijven. In dit voorbeeld gaan de 2 restzetels elk 1 naar partij A en B. Ook hier zien wij dat de restzetels dan zullen toekomen aan de kandidaten van die partij die de meeste stemmen hebben behaald. Indien dit stelsel in 2020 geldig zou zijn, zou de H.V.B. mogelijk met 1 zetel binnen zijn gekomen.

Wij zouden mogelijk op nog meer vlakken ons kiesstelsel kunnen upgraden omdat een volledige democratische beleving nergens op deze aardbol perfect functioneert. De erupties in de V.S., Brazilië en zelfs in ons land hebben bewezen dat wat veiligheidskleppen blijkbaar ontbreken. Zelfs de wijzen der aarde in het verre verleden maar ook die van nu, konden niet tot het pure komen, als wij de verschillende recensies van hun m.b.t. dit onderwerp nagaan.

Dus hopen wij met deze exercitie ook een bijdrage te hebben geleverd in de verdere discussie van wat een beter kiesstelsel voor onze samenleving zou kunnen worden. Voorts hebben wij getracht om met dit voorstel of discussiestuk de gang naar het Constitutioneel Hof te vermijden voor wat betreft de gedachte dat "one person, one vote" indien die niet exact tot zijn recht zou kunnen komen wanneer er toch meerdere kiesdistricten zouden zijn. Ook hopen wij met een aanneming van dit kiesstelsel volledig of

deels, dat de beleving van ons democratisch systeem democratischer zal worden. En mocht het afgewezen worden dan hebben wij in elk geval een bijdrage geleverd dat hopelijk tot dieper en breder nadenken hierover, zal hebben mogen bijdragen.

De bedenkers: M. Renfrum MBA, R. Pawirokromo BEd en R. Moeridjan